

Vznik zákona o kybernetické bezpečnosti (ZKB), jeho následné změny a doprovodná legislativa

Ing. Dušan Navrátil

Rizika

- **Závislost společnosti (jak soukromé, tak i státní sféry) na informačních a komunikačních technologiích (ICT)**
- **Zabezpečení provozu kritické infrastruktury**
- **Rostoucí podíl HDP závislý na ICT**

- **Zvýšené riziko vážných škod v případě zneužití / cíleného útoku na sítě ICT**

Situace v roce 2011

- **Kybernetická bezpečnost byla řešena prostřednictvím soukromých / akademických subjektů, bez právní regulace**
- **Nedostatek koordinace / nedostatečné sdílení informací**
- **Kybernetická ochrana byla roztržštěná a neefektivní**
- **Nebyly bezpečnostní standardy kybernetické bezpečnosti (s výjimkou utajovaných ICT)**

- **Nezbytnost regulace zákonem (stanovení povinností jak veřejným, tak i soukromým subjektům)**

Usnesení vlády č. 781 ze dne 19. října 2011

- **NBÚ** ustaven gestorem problematiky kybernetické bezpečnosti a zároveň národní autoritou pro tuto oblast
- Zřízena Rada pro kybernetickou bezpečnost
- **Ř/NBÚ** má předložit návrh věcného záměru zákona o kybernetické bezpečnosti vládě do 31. března 2012
- **Ř/NBÚ** má vybudovat do 31. prosince 2015 plně funkční Národní centrum kybernetické bezpečnosti a jako jeho součást vládní koordinační místo pro okamžitou reakci na počítačové incidenty (vládní **CERT - Computer Emergency Response Team**)

Základní principy navrhovaného řešení

- **Individuální zodpovědnost provozovatele za bezpečnost vlastní sítě (jak zajištění proti útokům zvenčí, tak i zabezpečení proti zneužití k útokům na jiné sítě)**
- **Rozdělení kyberprostoru na část spravovanou vládním CERT (kritická informační infrastruktura definovaná nařízením vlády) a národním CERT**
- **Nákladově efektivní řešení, bez přehnaného zasahování do práv soukromoprávních subjektů**

Cíle regulace

Stanovit / zřídit:

- **Definice pojmů v oblasti kybernetické bezpečnosti**
- **Jasný soubor pravidel kybernetické bezpečnosti včetně standardizace bezpečnostních opatření**
- **Kompetence ústředního orgánu státní správy odpovědného za kybernetickou bezpečnost**
- **System sdílení informací a včasného varování**
- **Koordinaci mezi státními a soukromými subjekty k prevenci útoků a opatření k nápravě škod**
- **Pravidla pro řešení mimořádných stavů (stav kybernetického nebezpečí)**

Role NBÚ/NÚKIB

- **Zřizuje a provozuje Národní centrum kybernetické bezpečnosti**
 - **Vládní CERT**
 - **Spolupráce s ostatními CERTs/CSIRTs;**
 - **Mezinárodní spolupráce**
 - **Výzkum, vývoj a vzdělávání**
- **Vydávání / navrhování prováděcí legislativ**
- **Vyhodnocování kybernetických bezpečnostních incidentů**
- **Ukládání sankcí za nedodržení povinností stanovených zákonem o kybernetické bezpečnosti**
- **Spolupráce s ostatními orgány státní správy**
- **Navrhuje vyhlášení stavu kybernetického nebezpečí (Vyhlášován předsedou vlády)**

**Koho se ZKB týká?
Povinné osoby.**

Povinné osoby podléhající regulaci

- **Správce a provozovatel informačního nebo komunikačního systému kritické informační infrastruktury (KII)**
- **Správce a provozovatel významného informačního systému (VIS)**
- **Poskytovatel služby elektronických komunikací a subjekt zajišťující síť elektronických komunikací**
- **Orgán nebo osoba zajišťující významnou síť**
- **Provozovatel základní služby nebo správce a provozovatel informačního systému základní služby (PZS)**
- **Poskytovatel digitální služby (PDS)**
- **Orgán veřejné moci využívající služeb cloud computingu**

Původní ZKB 181/2014 platnost od 1.1.2015 Sb.

Novela ZKB 104/2017 Sb.

Novela ZKB 205/2017 Sb. (implementace evropské směrnice NIS I)

Novela ZKB 261/2021 Sb.

Kritická informační infrastruktura (KII)

- **Základem je „Krizový zákon“, Zákon č.240/2000 sb., krizovém řízení a o změně některých zákonů, který definuje kritickou infrastrukturu**
- **IS důležité pro chod státu a ekonomiky**
- **Určuje/navrhuje NÚKIB (před vznikem NBÚ)**
- **Určení IS je prováděno na základě Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury – dopadová a odvětvová kritéria**
- **IS státního i soukromého sektoru**

Provozovatel základní služby

. **Základní služba** = služba, jejíž poskytování je závislé na sítích nebo informačních systémech a jejíž narušení by mohlo mít významný dopad na zabezpečení činností v některém z těchto odvětví:

1. energetika

2. doprava

3. bankovníctví

4. infrastruktura finančních trhů

5. zdravotnictví

6. vodní hospodářství

7. digitální infrastruktura

8. chemický průmysl

. **Informační systém základní služby** = systém, na jehož fungování je závislé poskytování základní služby

. **Provozovatel základní služby** = orgán nebo osoba, která je odpovědná za poskytování základní služby a která je určena NÚKIB

Určení na základě vyhlášky 437/2017 Sb. O kritériích pro určení provozovatele základní služby

Významný informační systém (VIS)

- **Významným informačním systémem se rozumí informační systém spravovaný orgánem veřejné moci, který není kritickou informační infrastrukturou ani informačním systémem základní služby a u kterého narušení bezpečnosti informací může omezit nebo výrazně ohrozit výkon působnosti orgánu veřejné moci.**
-
- **Pouze veřejný sektor**
- **Postup určení původně:**
 - **orgán nebo osoba posoudí naplnění kritérií dle vyhlášky č. 317/2014 Sb. a nahlásí se jako povinná osoba NÚKIB**
nebo
 - **informační systém je zahrnut do přílohy vyhlášky č. 317/2014 Sb**
- **Postup určení nyní dle vyhlášky č. 317/2014/Sb. ve znění změny 205/2016Sb. a 360/2020Sb. Je určeno striktně podle činností které IS vykonává pro veřejnou moc. Platnost je rozfázován do let 2021 až 2023.**

Poskytovatel služby elektronických komunikací a subjekt zajišťující síť elektronických komunikací

Orgán nebo osoba zajišťující významnou síť

- **poskytnout kontaktní údaje**
- **další povinnosti pouze v případě vyhlášení stavu kybernetického nebezpečí, po vyhlášení jsou povinni vykonávat nařízené reaktivní opatření**

Regulace je především prováděna ČTU na základě zákona 127/2005 o elektronických komunikacích. Někteří poskytovatelé součástí KII.

Poskytovatel digitální služby (PDS)

Digitální služba je služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplatu.

- **on-line tržiště**
- **internetové vyhledávače**
- **cloud computing**

Komu povinné osoby podléhají?

V rámci ZKB kybernetický prostor rozdělen mezi Nukib/vládní CERT a národní CERT.

Povinné osoby podléhající regulaci

- **Správce a provozovatel informačního nebo komunikačního systému kritické informační infrastruktury (KII)**
- **Správce a provozovatel významného informačního systému (VIS)**
- **Poskytovatel služby elektronických komunikací a subjekt zajišťující síť elektronických komunikací**
- **Orgán nebo osoba zajišťující významnou síť**
- **Provozovatel základní služby nebo správce a provozovatel informačního systému základní služby (PZS)**
- **Poskytovatel digitální služby (PDS)**
- **Orgán veřejné moci využívající služeb cloud computingu**

Povinné osoby podléhající NUKIBu/vládnímu CERTu

Povinné osoby podléhající ČTU a NUKIBu

Povinné osoby podléhající národnímu CERTu/CSIRTu (CZ.NIC)

CERT/CSIRT

- **CERT- Computer emergency response team**
- **CSIRT- Computer security incident response team**

Jaké mají povinné osoby povinnosti?

Zavést a provádět bezpečnostní opatření

- **Správce a provozovatel informačního nebo komunikačního systému kritické informační infrastruktury (KII)**
- **Správce a provozovatel významného informačního systému (VIS)**
- **Poskytovatel služby elektronických komunikací a subjekt zajišťující síť elektronických komunikací**
- **Orgán nebo osoba zajišťující významnou síť**
- **Provozovatel základní služby nebo správce a provozovatel informačního systému základní služby (PZS)**
- **Poskytovatel digitální služby (PDS)**
- **Orgán veřejné moci využívající služeb cloud computingu**

Povinné osoby, které jsou povinny zavést a provádět bezpečnostní opatření stanovené ZKB a vyhláškou.

Povinné osoby, které jsou povinny zavést a provádět bezpečnostní opatření stanovené ZKB a vyhláškou v přiměřené míře.

Bezpečnostní opatření

Bezpečnostní opatření se rozumí souhrn úkonů, jejímž cílem je zajištění bezpečnosti informací v informačním systému a dostupnost a spolehlivost služeb a sítí elektronické komunikace v kybernetickém prostoru.

- **Organizační opatření**
- **Technická opatření**

Pozn. Byla zvolena cesta standardizace a ne certifikace. Bezpečnostní opatření jsou kontrolována kontrolním oddělením NUKIBU. NUKIB provádí certifikaci, tedy schvalování pouze u IS, které obsahují utajované informace. Certifikace probíhá na základě standardů NATO. Tyto systémy jsou pouze uzavřené, nejsou připojeny do internetu.

Bezpečnostní opatření

Organizační opatření:

- **systém řízení bezpečnosti informací**
- **řízení rizik**
- **bezpečnostní politika**
- **organizační bezpečnost**
- **stanovení bezpečnostních požadavků pro dodavatele**
- **řízení aktiv**
- **bezpečnost lidských zdrojů**
- **řízení provozu a komunikací**
- **řízení přístupu osob**
- **akvizice, vývoj a údržba**
- **zvládání kybernetických bezpečnostních událostí a kybernetických bezpečnostních incidentů**
- **řízení kontinuity činností**
- **kontrola a audit**

Bezpečnostní opatření

Technická opatření:

- fyzická bezpečnost
- nástroj pro ochranu integrity komunikačních sítí
- nástroj pro ověřování identity uživatelů
- nástroj pro řízení přístupových oprávnění
- nástroj pro ochranu před škodlivým kódem
- nástroj pro zaznamenávání činnosti informačního nebo komunikačního systému, jeho uživatelů a administrátorů
- nástroj pro detekci kybernetických bezpečnostních událostí
- nástroj pro sběr a vyhodnocení kybernetických bezpečnostních událostí
- aplikační bezpečnost
- kryptografické prostředky
- nástroj pro zajišťování úrovně dostupnosti informací
- bezpečnost průmyslových a řídicích systémů

Další povinnosti vůči NUKIB

- **Správci a provozovatelé systémů kritické informační infrastruktury (KII)**
- **Provozovatelé základních služeb, nebo správci a provozovatelé informačního systému základní služby (PZS)**
- **Správci a provozovatelé významných informačních systémů (VIS)**

jsou povinni:

- **oznámit NBÚ kontaktní údaje pro nepřetržité předávání informací o kybernetických bezpečnostních událostech;**
- **hlásit výskyt kybernetických bezpečnostních událostí vládnímu CERTu/NUKIBu**
- **provádět protiopatření, která jim vládní CERT/NUKIB stanoví.**

Národní CERT/CSIRT

- **Provozován soukromoprávním subjektem na základě veřejnoprávní smlouvy s NUKIBem, který není financován státem.**
- **Zprostředkovává sdílení informací, a to zejména pro soukromoprávní subjekty, akademickou sféru, oblast samosprávy, neziskový sektor, nespádající do kompetence vládního CERTu**
- **Po datu, kdy zákon začal platit byla uzavřena veřejnoprávní smlouva se sdružením **CZ.NIC** (správce domény CZ) o provozování národního CSIRTu (národní CSIRT byl tímto sdružením provozován na základě memoranda s MV o roku 2010)**
- **Poskytovatelé digitálních služeb (**PDS**) jsou povinni mu nahlásit kontaktní údaje**

NUKIB může ukládat sankce

pokud povinný subjekt...

- **neimplementuje bezpečnostní opatření**
- **neuchovává bezpečnostní dokumentaci**
- **nenahlásí kybernetické bezpečnostní incidenty**
- **nereaguje na protiopatření vydané NUKIB**
- **nenahlásí kontaktní údaje nebo změnu těchto informací**

může NUKIB ukládat **finanční pokuty**

Stav kybernetického nebezpečí (KN)

- **Stav mimořádný, speciální oproti mimořádným stavům vyhlášeným podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky nebo podle krizového zákona č. 240/2000 Sb**
- **Možno vyhlásit pokud je ve velkém rozsahu ohrožena bezpečnost informací v IS, bezpečnost služeb nebo sítě elektronických komunikací a tím dojde k ohrožení nebo porušení zájmu České republiky.**
- **Stav KN vyhláší předseda vlády na návrh ředitele NUKIB.**
- **Vyhlášen na dobu nejdéle 7 dnů – prodloužení jen se souhlasem vlády.**
- **Za stavu kybernetického nebezpečí a za nouzového stavu v případech je NUKIB oprávněn vydat reaktivní opatření rovněž poskytovatelům služby elektronických komunikací a subjektům zajišťujícím sítě elektronických komunikací a orgánům nebo osobám zajišťující významnou síť.**

Vyhlášky a nařízení vlády

- **Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury**
- **Vyhláška č. 317/2014 Sb., o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích, Změna: 205/2016 Sb., 360/2020 Sb.**
- **Vyhláška č. 437/2017 Sb., o kritériích pro určení provozovatele základní služby , ve znění vyhlášky č. 573/2020 Sb.**
- **Nová vyhláška č. 82/2018 Sb., o kybernetické bezpečnosti nahradila vyhlášku č. 316/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti**
- **Vyhláška č. 316/2021 Sb., o některých požadavcích pro zápis do katalogu cloud computingu**
- **Vyhláška č. 315/2021 Sb., o bezpečnostních úrovních pro využívání cloud computingu orgány veřejné moci**

Směrnice EU

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1148 ze dne 6. července 2016 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně bezpečnosti sítí a informačních systémů v Unii (Směrnice NIS I)**
- **Evropský parlament na svém jednání 10. listopadu 2022 a Rada Evropské unie na jednání 28. listopadu 2022 přijaly znění nové směrnice o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii, tzv. směrnice NIS2. Poté, co směrnice vstoupila v polovině ledna v platnost, začala členskými státy EU běžet 21 měsíců dlouhá lhůta, během které musí transponovat tento předpis a změny z něj vyplývající do národních legislativ.**

Nový ZKB

- **Na základě implementace směrnice EU NIS2 připravil NÚKIB návrh nového ZKB včetně bezpečnosti dodavatelských řetězců a příslušných vyhlášek.**
- **Návrh nového ZKB včetně důvodových zpráv a návrhů vyhlášek byl začátkem února 2023 zveřejněn na stránkách NÚKIBu a předložen k veřejné diskuzi. Návrh projde poté mezirezortním připomínkovým řízením, legislativní radou vlády a schválením vládou. Vláda odešle návrh do Parlamentu ČR, kde bude projednán a schválen oběma komorami včetně příslušných výborů.**
- **V tomto okamžiku se jedná o návrh, který může doznat mnoha změn, ale musí implementovat NIS2.**

Návrh nového ZKB

ZKB definuje kritéria pro regulované služby:

- **pro identifikaci – organizace provádí posouzení a následnou registraci sama**
- **pro určení – NUKIB vede správní řízení o určení**
- **ZKB přiděluje poskytovatelům regulované služby tzv. režim povinností:**

ZKB přiděluje poskytovatelům regulované služby tzv. režim povinností:

- **režim vyšších povinností – poskytovatelé podléhají NUKIBu/GOVCERTu**
- **režim nižších povinností – poskytovatelé podléhají národnímu CSIRTU(CZ NIC)**

Poskytovatel s více regulovanými služebami, z nichž jedna je v režimu vyšších povinností, potom se tento režim vztahuje na všechny jím poskytované služby.

Současné IS podléhající regulaci NUKIB (asi 350 IS) automaticky se stávají regulovanou službou s vyšší povinností.

Odhadovaný počet poskytovatelů regulovaných služeb s režimem vyšších povinností je asi 6000.

Návrh nového ZKB

Další zásadní změny a novinky nového ZKB:

- **Komunikace bude prováděna přes portál NUKIB včetně registrace nahlášení kontaktních údajů, hlášení bezpečnostních incidentů a hlášení o provedených protipatření**
- **Pro poskytovatele regulované služby je stanoven rozsah řízení kybernetické bezpečnosti.**
- **Seznam bezpečnostních opatření poskytovatele regulované služby je jiný pro různé režimy povinností.**
- **Hlášení incidentů dle režimy povinností.**
- **Informování zákazníků.**
- **Povinnosti vrcholového vedení.**
- **Pravidlo lokalizace dat.**
- **Povinnost plnit mechanismus řízení bezpečnosti dodavatelských řetězců.**
- **Regulovány jsou poskytovatelé služby registrace doménových jmen.**
- **Kontrola a inspektoři.**
- **Pokuty**
- **Stav kybernetického nebezpečí.**

Dotazy?
Diskuze!